

NUORET HELSINGISSÄ 2011 –TUTKIMUS

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimus on Helsingin kaupungin tietokeskuksen, opetusviraston ja nuorisoasiainkeskuksen yhteishanke. Tutkimuksella tuetaan tietoa nuorten vapaa-ajasta ja harrastuksista. Osa kysymyksistä koskee nuorten koulunkäyntiä ja tulevaisuuden suunnitelmia, perhettä ja muita asioita kuten yleistä viihtymistä omalla asuinalueella, vaikutusmahdollisuuksia ja ympäristöasenteita. Tutkimus jatkaa Helsingin kaupungin nuorisotutkimuksen perinteitä, sillä nuorten vapaa-aikaa on tietokeskuksessa tutkittu aiemmin myös vuosina 1982, 1990 ja 2000.

Tarkempaa tietoa tutkimuksesta löytyy Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen Internet-sivuilla, joilla voit tutustua muihin jo julkaistuihin artikkeleihin ja esittää kysymyksiä suoraan tutkijoille. Uusia artikkeleita julkaistaan sivuilla viikoittain. Tulokset julkaistaan tutkimusraporttina vuoden 2012 aikana Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia -sarjassa.

Tutkimusaineisto koostuu peruskoulun 5.–9. luokkalaisten ja lukion 1. ja 2. vuositasen oppilaiden, eli iältään 11–19-vuotiaiden vastauksista 42 koulusta eri puolelta Helsinkiä.

Yhteystiedot:

Tutkija Vesa Keskinen,
puh. 040 334 4784,
vesa.keskinen(at)hel.fi

**Projektitutkija
Anna Sofia Nyholm,**
puh. 040 334 4785,
sofia.nyholm(at)hel.fi

**Nuoret Helsingissä 2011
-tutkimuksen internet-sivut:**
[http://www.hel2.fi/tietokeskus/
Nuoret_Helsingissa_2011/](http://www.hel2.fi/tietokeskus/Nuoret_Helsingissa_2011/)

**Helsingin kaupungin
tietokeskuksen internet-sivut:**
<http://www.hel.fi/hki/Tieke/fi/Etusivu>

PERHE

Kenen kanssa asutaan

Vuonna 2008 Helsingissä tehtiin kaksi nuoria koskevaa tutkimusta (Keskinen & Taponen 2008, Stenvall 2009), joissa nuorten perhetilannetta selvitettiin aiempaa hienosyisemmin. Tavoitteena oli ottaa haltuun uusperheissä asuvat sekä vuoroin toisen vanhemman kanssa asuvat ”moniperheiset lapset”. Tutkimukset osoittivat, että monet lapset ja nuoret asuivat vuorotellen molempien vanhempiensa luona, vaikka vanhemmat olivatkin eronneet. Ilmiötä on esitelty Helsingin kaupungin tietokeskuksen Kvartti-lehdissä 3/2008 (Keskinen & Stenvall 2008) ja 1/2010 (Stenvall 2010).

Moniperheiset lapset

Vuoden 2011 nuorten vapaa-aikatutkimuksen aineistossa kiinnitti huomioita suhteellisen suuri ”muulla tavoin” asuminen, kuin mitä lomakkeen valmiit vaihtoehdot antoivat mahdollisuuden vastata. Näitä vastauksia oli 95 nuorella eli 7,2 %. Kun asiaa tutkittiin tarkemmin, havaittiin, että valtaosa ”Muulla tavoin, miten?” maininnoista meni luontevasti valmiisiin vastausluokkiin. Varsinkin nuorimmat vastaajat olivat tarkkoja. He kertoivat asuvansa esimerkiksi ”äidin ja isän sekä sisarusten kanssa” tai ”asun koko perheen kanssa”. Jatkon tarkastelut on tehty ”tarkistuslaskennan” jälkeisestä aineistosta. ”Aitoja” muita asumismuotoja olivat muun muassa asuminen yksin, asuminen vuokralla soluasunnossa ja nuorisokoti.

Kevään 2011 tutkimuksen tulos vahvistaa huomiota, että vuoroin isän, vuoroin äidin kanssa asuu noin joka kymmenes 13–18-vuotias helsinkiläisnuori. Perusjoukkoon suhteutettuna tämä tar-

koittaa 3 400 lasta ja nuorta. Vuoroasuminen on luonnollisesti yhtä yleistä tytöillä ja pojilla.

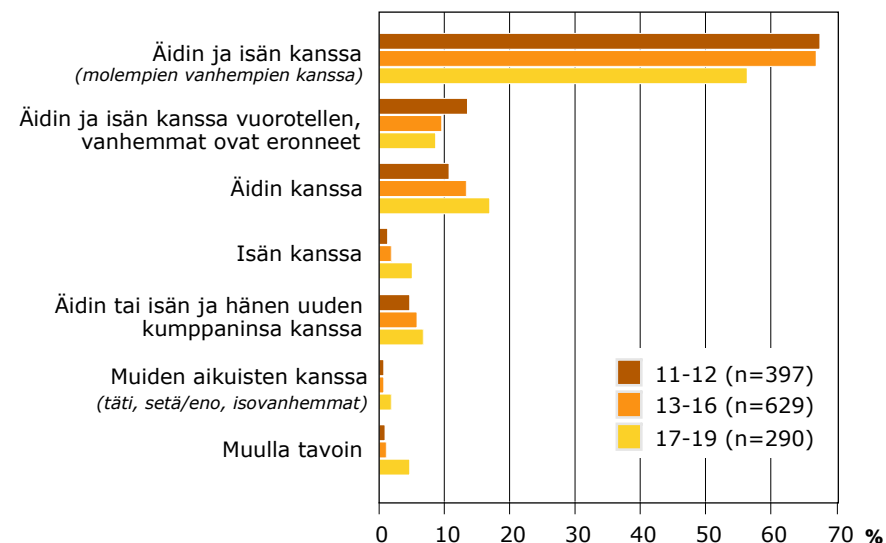
Taulukko 1. Nuorten 13–18-vuotiaiden perheet Helsingissä 2008, 2010 ja 2011

Asuu:	2008*	2010**	2011
Äidin ja isän kanssa (molempien vanhempien kanssa)	58,9	62,3	63,8
Äidin ja isän kanssa vuorotellen, vanhemmat ovat eronneet	6,1	10,3	9,5
Äidin kanssa	20,3	16	14,6
Isän kanssa	2,3	2,6	2,7
Äidin tai isän ja hänen uuden kumppaninsa kanssa	7,4	5,4	6,3
Muiden aikuisten kanssa (täti, setä/eno, isovanhemmat)	0,7	0,6	0,9
Muulla tavoin	4,4	2,9	2,3
%	100	100	100
N=	620	886	907

*Nuorisoasiainkeskuksen asiakaskuva 2008 (Keskinen & Taponen 2008)
 **Nuorisoasiainkeskuksen asiakaskuva 2010 (Keskinen & Taponen 2010)

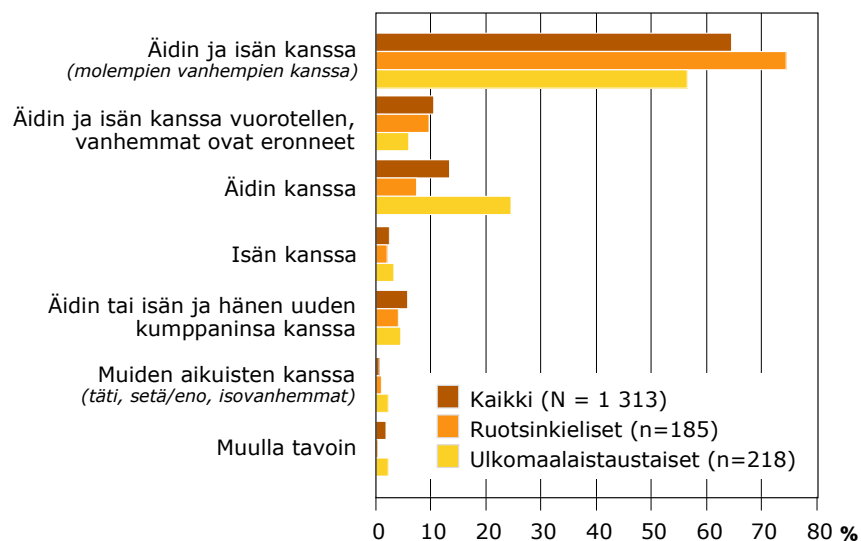
Mitä nuoremmasta lapsesta on kyse, sitä tavallisempaa vuoroasuminen on. Tutkimuksemme 11–12-vuotaista vastaajista 13 % asui vuorotellen äidin ja isän kanssa (ks. kuvio 1). Lasten ja nuorten arkea koskeneessa tutkimuksessa (Stenvall 2009) 9–12-vuotiaista 17 % oli moniperheisiä.

Kuvio 1. Kenen kanssa nuoret asuvat eri-ikäisinä Helsingissä vuonna 2011, N=1313

Ruotsinkieliset nuoret asuvat muita yleisemmin ydinperheessä. Ulkomaalaistaustaisista aika moni asuu ainoastaan äidin kanssa.

Kuvio 2. Kenen kanssa asutaan kielen ja ulkomaalais-taustaisuuden mukaan Helsingissä vuonna 2011, N=1313

Yksinhuoltajat tilastoissa ja todellisuudessa

Tilastojen yksinhuoltajuus ja käytännön elämä eivät ole aina sama asia. Seuraava esimerkki havainnollistaa asiaa. Tilastokeskuksen Altika-tietokannasta saadaan tiedot perheistä tyyppin ja lapsen iän mukaan. Helsingissä asui vuoden 2010 lopussa 25 740 iältään 13–17-vuotiasta lasta ja nuorta. Heistä 66,3 % asui kahden huoltajan perheissä ja yhden huoltajan perheissä 33,7 %. (Tilastokeskus, Altika).

Nuoret Helsingissä 2011-tutkimuksen aineistossa vastaavankäisistä 17 % oli yksinhuoltajien lapsia (ks. alla olevaa taulukkoa). Jos heihin lasketaan myös äidin tai isän uuden kumppanin kanssa asuvat, osuus nousee 24 %:n. Ero on joka tapauksessa huomattava virallisen tilaston lukuun verrattuna. Asialla on monia puolia. On selvää, että virallinen tilastointi ei voi merkitä henkilöitä kahteen osoitukseen. Helsingin kaupungille ja sen palvelujen tuottajille palvelujen tarjoaminen ainoastaan tiedossa olevan asuinalueen perusteella voi olla hankala. Esimerkiksi päiväkotipaikoille voi joillakin alueilla olla enemmän kysyntää, kuin alueella virallisesti asuu päiväkotikäisiä lapsia.

13–17-vuotiaiden perhetilanne Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen aineistossa

Asuu:	%
Äidin ja isän kanssa (molempien vanhempien kanssa)	64,1
Äidin ja isän kanssa vuorotellen, vanhemmat ovat eronneet	9,7
Äidin kanssa	14,6
Isän kanssa	2,5
Äidin tai isän ja hänen uuden kumppaninsa kanssa	6,4
Muiden aikuisten kanssa (täti, setä/eno, isovanhemmat)	0,7
Muulla tavoin	1,9
N	827

Avio- tai avoeron jälkeisiä yhteishuoltajuussopimuksia on Helsingissä tehty 2000-luvulla reilut 2000 per vuosi (Helsingin sosiaalivirasto 2008). Vuonna 2010 luku oli 2 453 eli yhteishuoltajuuden ovat kasvamaan päin (Helsingin sosiaalivirasto 2011). Koko maassa sopimuksia on tehty vuosina 2008–2010 noin 32 800 per vuosi (THL 2011).

Kaikki tilastoissa näkyvät yksinhuoltajat eivät ole yksinhuoltajia käytännössä. Vaikka tulotilastojen mukaan yksinhuoltajaperheet ovat selvästi pienituloisempia kuin muut perheet, on yhteishuoltajuusperheissä erosta huolimatta edelleen kaksi huoltajaa, jolloin myöskään kaikki menot eivät kasaudu yhdelle huoltajalle. Ottamatta kantaa tällaisen järjestelyn toimivuuteen, kuva yksinhuoltajista ja köyhistä lapsiperheistä muuttuu, jos lasten kustannukset osassa eroperheistä jakaantuvat edelleen tasaisesti.

Sisarusten määrä

Sen, onko perheen ainoana lapsena tai sisarusten ympäröimänä, voi helposti kuvitella vaikuttavan moneen asiaan. Isoveljen tai -siskon jalanjäljissä on helpompi kulkea kuin ”raivata omaa polkuun”. Toisaalta ainoana lapsena saa ehkä helpommin vanhempien kaiken huomion – niin hyvässä kuin kontrollimielessäkin.

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen nuorista noin joka kymmenes oli perheensä ainoa lapsi. Yhtä yleistä on kuulua suurperheeseen, jossa sisaruksia on 4–6. Yleisintä on, että nuorella on yksi sisarus. Suurperheet ovat muita yleisempiä monikulttuurisissa/ulkomaalaistaustaisissa perheissä.

Taulukko 2. Nuorten 11–19-vuotiaiden sisarusten määrä Helsingissä 2011, %

Sisarusten lukumäärä	%		
	Kaikki	Ruotsinkieliset	Ulkomaalaistaustaiset
0	9	8	13
1	41	43	31
2	29	30	22
3	11	9	16
4+	10	11	19
%	100	100	100
N=	1 279	183	204

Oheiset tiedot sisarusten määrästä eivät tarkoita sitä, että nuorilla oli kyselyhetkellä keväällä 2011 kotonaan sisaruksia. Nuorista

60 % asui sellaisessa perheessä, josta kukaan ei ollut muuttanut pois. Vastaavasti 40 % vastaajista kertoi, että osa perheenjäsenistä asuu muualla. Seuraavassa jakauma siitä, kuka tai ketkä asuvat muualla.

Taulukko 3. 11–19-vuotiaiden kotoa muuttaneet perheenjäsenet Helsingissä 2011

Perhetilanne	N	%
Yhteensä	1 306	100
Kaikki asuvat yhdessä	782	59,9
Osa perheenjäsenistä muuttanut	524	40,1
Kuka on muuttanut		
Mainintoja	%	
Yhteensä	500	100
Isä	257	51
Veli, sisko, sisaruksia	166	33
Vanhemmat eronneet	31	6
Äiti	17	3
Sisarpuoli	16	3
Asun yksin	6	1
Joku muu sukulainen	5	1
Äiti-tai isäpuoli	2	0

Yleisimmin perheestä oli lähtenyt isä. Myös varsin monen isosisko tai isovelji on jo maailmalla.

Taulukosta voidaan myös laskea, kuinka moni lapsi tai nuori asuu erillään isästään. Joka viidennen (20 %) nuoren isä ei asu

hänen kanssaan. Joka seitsemännen (13 %) isosisko tai isovelj on muuttanut lapsuuden kodistaan.

Läheisin perheenjäsen

Kysymys läheisimmästä perheenjäsenestä toi varsin oletettuja vastauksia. Suuremmalle osalle nuorista kaikki perheenjäsenet ovat yhtä tärkeitä. Vanhemmista äiti mainittiin neljä kertaa useammin kuin isä. Jonkin muun henkilön mainitsi 81 nuorta (6 %). Näistä maininnoista valtaosa kuului luokkaan ”täsmennetyt valmiit vastausvaihtoehdot”; äiti, isä, isosisko, mamma, pappa (13 kpl), vain äiti (9), kaikki (7). Kotieläin oli 13 vastaajan tärkein perheenjäsen. Isoäiti tai isoisä mainittiin seitsemän kertaa samoin kuin muu sukulainen (täti, serkku). Muutama oli sitä mieltä, ettei kukaan tai ei osannut sanoa ketään erityistä.

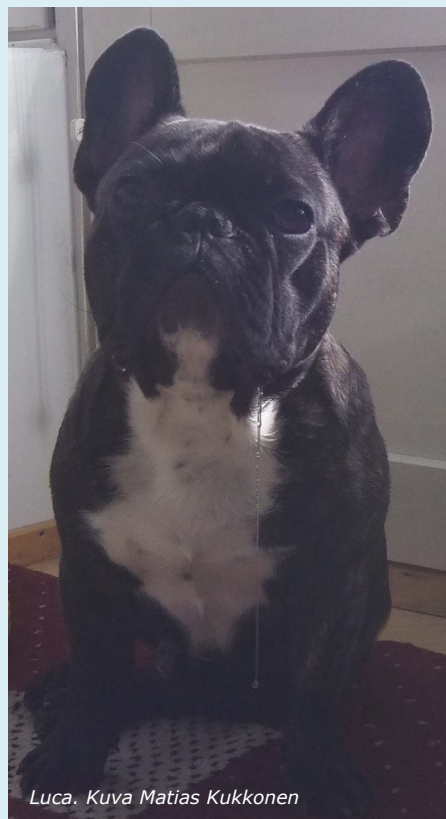
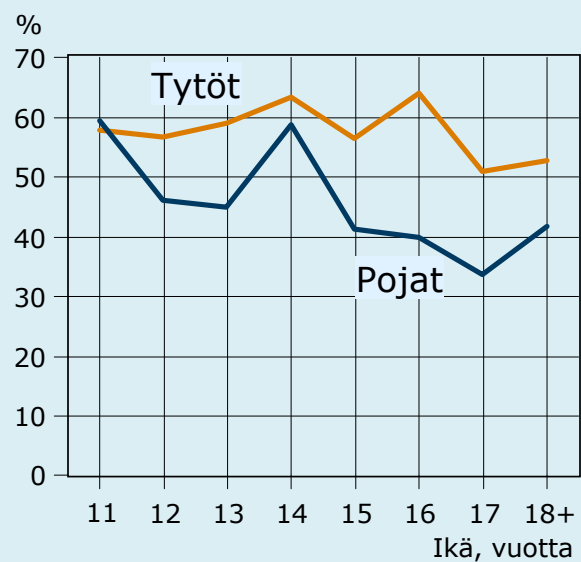
Taulukko 4. Läheisin perheenjäsen

Kuka on läheisin perheenjäsen	%		
	Kaikki	Tytöt	Pojat
Useita tai kaikki yhtä läheisiä	44,1	39,5	50,4
Äiti tai äidin asemassa oleva aikuinen	24,8	27,9	20,6
Isä tai isän asemassa oleva aikuinen	6,2	5,4	7,3
Isosisko	7,8	10,2	4,5
Isoveli	4,9	3,9	6,2
Kaksos- tai kolmossisarukset	0,7	0,8	0,5
Pikkusisko	3,2	4,4	1,5
Pikkuveli	2,2	1,5	3,1
Joku muu	6,2	6,4	6
%	100	100	100
N=	1 298	746	552

Joka toisella lemmikkieläin

Joka toisen (52 %) helsinkiläisnuoren kotona on lemmikkieläin tai -eläimiä. Tyttöillä useammin kuin pojilla (58 % tytöistä/44 % pojista).

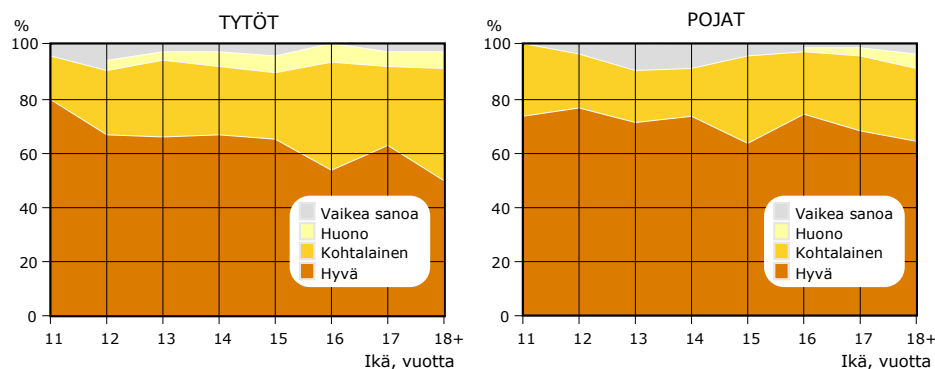
Lemmikkieläimen omistaminen iän ja sukupuolen mukaan Helsingissä keväällä 2011

Perheen ilmapiiri

Nuorista 68 % eli kaksi kolmesta piti perheensä ilmapiiriä hyvänä. Pojista tätä mieltä oli 71 %, tytöistä 65 %. Tyttöille on tyypillisempää kuin pojille ilmaista kodin ilmapiiri sanalla kohtalainen. Joka tapauksessa tytöt tulevat iän myötä kriittisemmiksi perheen kotioloihin. Pojilla tilanne näyttäisi olevan vakaampi.

Kuvio 3. Tyttöjen ja poikien kertoma perheen ilmapiiri iän mukaan Helsingissä 2011

Ruotsinkieliset nuoret poikkesivat lähes kaikissa tutkimuksen käsittelemissä asioissa positiiviseen suuntaan muista vastaajista – tämä koski niin lukemista, nuorten ja vanhempien yhteisiä harrastuksia kuin tulevaisuuden odotuksia. Perheen ilmapiiri oli tästä harvinainen poikkeus.

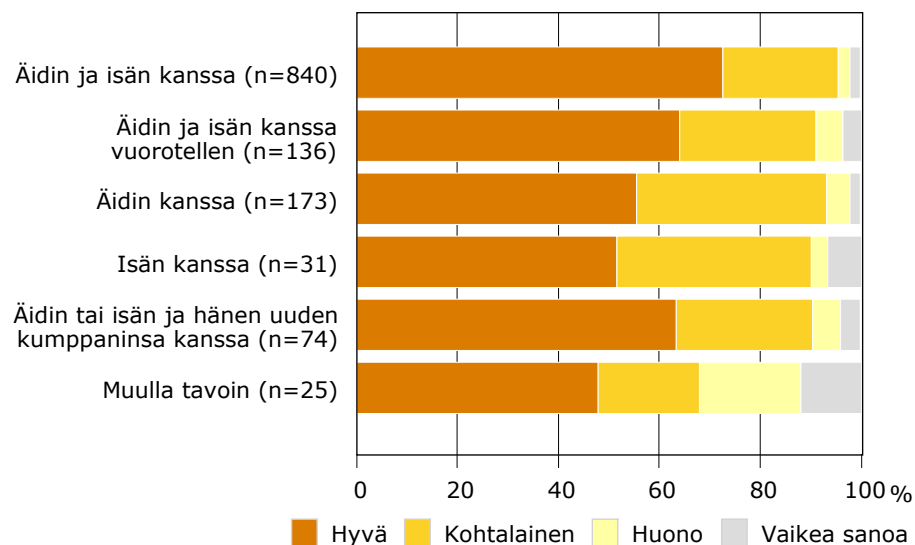
Ulkomaalaistaustaisissa tai monikulttuurisissa perheissä oli muita perheitä useammin huono ilmapiiri.

Taulukko 5. Perheen ilmapiiri eri vastajaryhmissä

	Kaikki	Ruotsinkieliset	Ulkomaalaistaustaiset
Hyvä	67,7	60,1	65,9
Kohtalainen	25,8	25,7	21,7
Huono	3,4	6,6	8,3
Vaikea sanoa	3	7,7	4,2
%	100	100	100
N	1 308	183	217

Ydinperheissä, joissa on sekä äiti että isä, perheen ilmapiiri näyttää olevan paras. Tämä koskee myös uusperheitä. Yksinhuoltaja-perheissä ilmapiiri oli muita perhetyyppisiä useammin kohtalainen.

Kuvio 4. Perheen ilmapiiri eri perhetyypeissä

Kavereiden määrä tai läheisten ystävien määrä ei vaihdellut merkittävästi eri perhetyypeissä asuvilla. Yksinäiseksi itsensä kokemisessa oli jonkin verran vaihtelua sen mukaan kenen kanssa asuttiin. Isän kanssa asuvista 56 % kertoi, että oli kokenut joskus itsensä yksinäiseksi. Kaikista vastaajista heitä oli 47 %. Usein yksinäisiä oli 15 % äidin kanssa asuvista sekä äidin tai isän uuden kumppanin kanssa asuvista. Muissa ryhmissä vastaava osuus oli 9 %.

Lähteet:

Helsingin sosiaalivirasto (2008). Perheoikeudelliset asiat.

Helsingin sosiaalivirasto (2011). Perheoikeudelliset asiat.

Keskinen Vesa & Taponen Harri (2008). Asiakaskuva 2008. Helsingin kaupungin nuorisoasiankeskus.

Stenvall Elina (2009). "Sellast ihan tavallist arkee". Helsingiläisten 3.-6.-luokkalaisten arki ja ajankäyttö. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2009:2.

Keskinen Vesa & Stenvall Elina. Moniperheiset lapset. Helsingin kaupungin tietokeskus. Kvartti-lehti 3/2008.

Stenvall Elina (2010). Moniperheiset lapset, osa II. Helsingin kaupungin tietokeskus. Kvartti-lehti 1/2010.

Terveys- ja hyvinvoinnin laitos THL (2011). Lapsen elatus ja huolto 2010

Tilastoraportti 18/2011, 10.6.2011. Suomen virallinen tilasto, Sosiaaliturva 2011. THL.

Tilastokeskus, Altika-tietokanta.